

Burcu ÇALIK BAĞRIYANIK¹
Orcid: 0000-0002-2821-5738

Dilek YILDIZ²
Orcid: 0000-0001-8757-4493

Tamer BAĞRIYANIK³
Orcid: 0000-0003-2031-7948

Aylin PEKYİĞİT⁴
Orcid: 0000-0003-2923-4452

¹Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ankara /Türkiye

²Sağlık Bilimleri Üniversitesi Gülhane Hemşirelik Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Ankara /Türkiye

³Ankara Şehir Hastanesi Çocuk Acil, Ankara/Türkiye

⁴Çankırı Karatekin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, Çankırı/Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

BURCU ÇALIK BAĞRIYANIK
brc_clk@outlook.com

Anahtar Sözcükler:

Meslekleşme; hemşire; çocuk hemşireliği; pediatri; çocuk.

Keywords:

Professionalization; nurse; pediatric nursing; pediatrics, child.

Çocuk Hemşirelerinin Meslek Ölçütleri Çerçevesinde Hemşireliğe Bakışı

Pediatric Nurses' Perspective on Nursing in the Framework of Professional Criteria

Gönderilme tarihi: 27 Nisan 2022

Kabul tarihi: 16 Ocak 2023

*3. Uluslararası Akdeniz Pediatri Hemşireliği Kongresi'ne (12 Ekim-15 Ekim 2022) sözel bildiri olarak sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Hemşireliğin iş mi yoksa meslek mi olduğu yıllardır tartışma konusudur. Bir iş meslekleşme ölçütlerini karşıladığı sürece meslek olabilir. Bu çalışma, çocuk klinik ve polikliniklerinde görev yapan hemşirelerin meslekleşme ölçütleri çerçevesinde hemşireliğe yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Tanımlayıcı tipte olan bu çalışmanın örneklemini çocuk klinikleri ve polikliniklerinde görev yapan 217 hemşire oluşturmuştur. Çalışmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Veriler online toplanmıştır. Veri toplamak amacıyla "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Meslek Ölçütleri Bilgi Formu" kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans dağılımları ve tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır. Çalışmanın yürütülmesi için etik kurul onayı alınmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin %56.7'si hemşirelik bakım hizmetlerinin sunumunda kurumlar arası farklılıklar olduğunu, %50.7'si meslekleşme ölçütleri konusunda eğitim almadığını, %73.7'si mesleki kurs veya eğitim faaliyetlerine katıldığını, %57.1'i araştırma yaptığını veya faaliyetlerine katıldığını, %65.4'ü aldığı bağımsız kararları kısmen uygulayabildiğini, %69.1'i hemşirelik eğitiminin lisans düzeyinde olması gerektiğini, %96.3'ü hemşirelikte branşlaşma olması gerektiğini, %67.3'ü mesleki doyum yaşadığını, %53.9'u mesleki kuruluşa veya derneğe üye olmadığını belirtmiştir.

Sonuç: Bu çalışmada, hemşirelik bakım hizmetlerinin sunumunda kurumlar arası farklılıklar olduğu, hemşirelerin büyük çoğunluğunun meslekleşme ölçütleri konusunda eğitim almadığı, mesleki kurs veya eğitim faaliyetlerine ve araştırma faaliyetlerine katıldığı, bağımsız kararlarını kısmen uygulayabildiği, mesleki doyum yaşadığı ve mesleki kuruluş veya derneklere üyeliğin düşük olduğu saptanmıştır. Hemşirelik bakım uygulamalarının standardize edilmesi, hemşirelere meslekleşme ölçütleri konusunda eğitim verilmesi, bağımsız kararlarını uygulayabilmesi için olanak sağlanması ve hemşirelerin mesleki dernek veya kuruluşlara üye olmama nedenlerinin belirlenmesi önerilmektedir.

ABSTRACT

Objective: It has been a matter of debate for years whether nursing is a job or a profession. A job can be a profession as long as it meets the criteria for professionalization. This study was conducted to determine the views of nurses working in pediatric clinics and polyclinics towards nursing within the framework of professionalization criteria.

Methods: The sample of this descriptive study consisted of 217 nurses working in pediatric clinics and outpatient clinics. Snowball sampling method was used in the study. Data were collected online. "Descriptive Information Form" and "Occupational Criteria Information Form" were used to collect data. Frequency distributions and descriptive statistics were used to evaluate the data. Ethics committee approval was obtained for the conduct of the study.

Results: The nurses 56.7% stated that there were differences between institutions in the delivery of nursing care services, 50.7% did not receive training on professionalization criteria, 73.7% participated in vocational courses/training activities, 57.1% participated in research activities, 65.4% could partially implement their independent decisions, 69.1% think that nursing education should be at the undergraduate level, 96.3% should have a branch in nursing, 67.3% had professional satisfaction, 53.9% did not a member of a professional organization/association.

Conclusion: In this study, it was determined that there were differences between institutions in the delivery of nursing care services, the majority of nurses did not receive training on professionalization criteria, participated in vocational courses/training activities and research activities, could partially implement their independent decisions, experienced professional satisfaction and membership in professional organizations/associations was low. It is recommended to standardize nursing care practices, train nurses on professionalization criteria, enabling them to implement their independent decisions and determine the reasons why nurses do not become members of professional associations/organizations.

Kaynak Gösterimi: Çalık Bağrıyanık, B., Yıldız, D., Bağrıyanık, T., Pekiğiğit, A. (2023). Çocuk Hemşirelerinin Meslek Ölçütleri Çerçevesinde Hemşireliğe Bakışı. *EGEHFD*, 39(1), 93-102 DOI: 10.53490/egehemsire.1108020

How to cite: Çalık Bağrıyanık, B., Yıldız, D., Bağrıyanık, T., Pekiğiğit, A. (2023). Pediatric Nurses' Perspective on Nursing in the Framework of Professional Criteria. *JEUNF*, 39(1), 93-102 DOI: 10.53490/egehemsire.1108020

GİRİŞ

Hemşireliğin iş mi yoksa meslek mi olduğu yıllardır tartışma konusudur. Bu durumun anlaşılabilmesi için iş ve meslek kavramlarının birbirinden ayırt edilmesi gerekmektedir (Korkmaz, 2011). Bir şey ortaya koyabilmek, bir sonuç elde edebilmek için güç harcayarak yapılan çalışma "iş"; belli bir eğitim ile elde edilen, karşılığında para kazanılan, kuralları belirlenmiş iş ise "meslek" olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Meslek bireylerin kimliğini oluşturmada ve toplumsal statü kazanmada oldukça önemlidir.

Bir iş meslekleşme ölçütlerini karşıladığı sürece meslek olarak var olabilmektir. Meslek kavramı ve meslek ölçütlerini tanımlamak için çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Korkmaz'ın (2011) bildirdiğine göre; ilk çalışmalardan biri Abraham Flexner, son çalışma ise Kelly tarafından yapılmıştır. Kelly, Flexner tarafından ortaya konulan ölçütleri genişleterek meslekleşme ölçütlerini yeniden yayınlamıştır (Korkmaz, 2011). Bu ölçütler;

1. Birey ve toplum sağlığı için hayati önem taşıyan hizmetler sunulmalıdır.
2. Sürekli olarak araştırmalarla yenilenen ve geliştirilen bir bilgi birikimi olmalıdır.
3. Meslek mensupları bireysel sorumluluk almalı ve hizmet entelektüel aktiviteleri içermelidir.
4. Meslek mensupları yükseköğretim (en az lisans) düzeyinde eğitim veren kurumlarda eğitim görmelidir.
5. Meslek mensupları kendi politika ve davranışlarını kendileri kontrol etmeli ve bağımsız olmalıdır.
6. Meslek mensuplarının verdikleri hizmet onları isteklendirmeli ve motive etmelidir.
7. Mesleki kararlarda meslek üyelerini yönlendiren ve onlara yol gösteren etik kodlar olmalıdır.
8. Mesleki uygulamaların standartlarını belirleyen ve mesleki gelişimi destekleyen bir mesleki örgüt olmalıdır.

Hemşirelik mesleği uzun yıllardır meslekleşme sürecini tamamlamaya çalışmaktadır. Hemşireliğin meslek olarak var olabilmesi için meslekleşme ölçütlerini karşılaması gerekmektedir (Korkmaz, 2011). Bu ölçütler; yeterli bilgi birikimine ve donanımına sahip meslek üyelerinin olması, meslek üyelerinin mesleki uygulamalarda özerk olması, meslek üyelerinin lisans düzeyinde eğitim görmeleri, meslek üyelerinin yasal düzenlemeler hakkında bilgi sahibi olmaları ve mesleki derneklere üye olmaları şeklindedir (Engin, Kaçmaz ve Uğuryol, 2016; Korkmaz ve Görgülü, 2010).

Meslekleşme kavramına yönelik hemşirelerin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla Türkiye'de yapılan bazı çalışmalar bulunmaktadır. Bunların çoğunluğu erişkin hastalara hizmet veren hemşireler veya hemşirelik öğrencileri ile yürütülmüştür. Meslekleşme ölçütleri ele alındığında çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanında uzmanlaşmanın önemli olduğu görülmektedir. Çocuk hemşireliğine özgü bilgi birikiminin oluşturulması ve bu bilgi birikiminin sürekli eğitim ve araştırmalarla desteklenmesi çocuk kliniklerine katkı sağlayan hemşirelerin istek ve motivasyonunun artmasına; çocuklarla çalışan hemşirelerin lisansüstü eğitimin önemini kavraması bakım kalitesinin artmasına katkı sağlayacaktır. Branşa özgü kuruluş veya derneklere kurulması çocuk hemşirelerinin dayanışma sağlamasına, çocuk hemşireliğine özgü bakım standartlarının oluşturulmasına ve çocuk hemşirelerinin bağımsız kararlar alabilmesine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle çocuk klinik ve polikliniklerinde çalışan hemşirelerin meslekleşme sürecine yönelik görüşlerinin belirlenmesi hemşirelik mesleğine katkı sağlamanın yanı sıra, çocuk hemşirelerinin farkındalığı, mesleki birlik ve beraberliği ve otonomisi açısından önemlidir. Bu çalışma, çocuk klinik ve polikliniklerinde görev yapan hemşirelerin meslekleşme ölçütlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu kapsamda çalışmada;

Çocuk klinikleri ve polikliniklerinde çalışan hemşirelerin meslekleşme ölçütleri kapsamında mesleklerine ilişkin görüşleri nasıldır? sorusuna yanıt aranmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı tipte bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini çocuk klinikleri ve polikliniklerinde görev yapan hemşireler oluşturmuştur. Çalışmada kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem power and sample size analizi G power ile hesaplanmış olup, orta düzey etki büyüklüğü, $\alpha=0.05$ ve %80 güç için hesaplanan örneklem sayısı 178 kişi olarak belirlenmiştir. Gönüllü olarak çalışmaya katılmayı kabul eden ve online veri toplama formunu eksiksiz olarak dolduran 217 hemşire ile çalışma tamamlanmıştır.

Veri Toplama

Veriler 25 Temmuz 2020 - 1 Şubat 2021 tarihleri arasında kartopu örnekleme yöntemi kullanılarak online toplanmıştır. Anket formu dijital ortamda Google Drive kullanılarak hazırlanmıştır. Hemşireler dijital ortamda çalışma hakkında bilgilendirildikten sonra çalışmayı kabul edenlere anket formunda bulunan sorular sunulmuştur. Verilerin toplanması yaklaşık 10 dakika sürmüştür.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplamak amacıyla "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Meslek Ölçütleri Bilgi Formu" kullanılmıştır.

Tanıtıcı bilgi formu: Araştırmacılar tarafından literatürden yararlanılarak oluşturulmuştur (Demir ve Kocaman Yıldırım, 2014; Ertürk ve Özmen, 2018). Form, çalışmaya katılmayı kabul eden hemşirelerin sosyo-demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, eğitim durumu, görev yeri, çalışma süresi ve çalışma şekli) belirlemeye yönelik altı sorudan oluşmuştur.

Meslek ölçütleri bilgi formu: Araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda oluşturulmuştur (Altuntaş ve Yetginler, 2020; Aydın, Adıgüzel ve Altun Topal, 2015; Demir ve Kocaman Yıldırım, 2014; Engin, Kaçmaz ve Uğuryol, 2016; Ertürk ve Özmen, 2018; Fırtına Çakı ve Sönmez, 2020; Kahriman, Karadeniz Mumcu, Kaptan, Candaş Ayar, 2015; Korkmaz, 2011; Korkmaz ve Görgülü, 2010). Form, çalışmaya katılmayı kabul eden hemşirelerin meslekleşme ölçütleri kapsamında hemşireliğe ilişkin görüşlerini (mesleği seçme nedenleri, meslekleşmeye yönelik eğitim faaliyetlerine, mesleki kurslara ve araştırma faaliyetlerine katılma durumları, mesleki dergi takip etme durumları, mesleki otonomi, mesleki eğitim ve branşlaşmaya ilişkin görüşleri, mesleki doyumları, mesleki bağlılıkları ve mesleki derneklere ilişkin görüşleri) belirlemeye yönelik 21 sorudan oluşmuştur.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesinde IBM SPSS Statistics 26 programından yararlanılmıştır. Veriler değerlendirilirken kategorik değişkenler için sayı, yüzde, sayısal değişkenler için tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma) verilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışmanın yürütülmesi amacıyla Çankırı Karatekin Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı'ndan onay alınmıştır (08.06.2020 tarih ve 241 numaralı kararı). Çalışmaya katılmaya gönüllü hemşirelerden "Çalışmaya Katılım Onay Formu" kullanılarak online ortamda yazılı izin alınmıştır. Araştırma Helsinki Deklarasyonu prensiplerine uyularak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Çalışmaya katılan hemşirelerin %79.3'ü kadın, yaş ortalaması 30.84±7.44, %64.9'u lisans mezunudur. Hemşirelerin %41.5'inin meslekte çalışma süresi 0-4 yıl aralığında olup, %38.2'si acil serviste, %82.5'i hem gündüz hem de gece vardiyası şeklinde çalışmaktadır (Tablo 1).

Hemşirelerin %56.7'si hemşirelik bakım hizmetlerinin birey ve toplum sağlığı için hayati önem taşıyan hizmetleri sunmada yeterliliği konusunda kurumlar arası farklılıkların olduğunu belirtmiştir. Hemşirelerin %41.9'u insanlara yardım etmek için, %58.1'i iş bulmak kolay olduğu için hemşirelik mesleğini seçmişlerdir (Tablo 2).

Hemşirelerin %49.3'ünün meslekleşme veya meslekleşme ölçütlerine yönelik bilgilendirildiği ya da eğitim aldığı saptanmıştır. Eğitim alan hemşirelerin %57'sinin hizmet içi eğitimler yoluyla eğitim aldığı belirlenmiştir (Tablo 2). Hemşirelerin %73.7'si mesleki kurs ya da eğitim faaliyetlerine katıldığını belirtmiştir. Mesleki kurs ya da eğitim faaliyetlerine katılan hemşirelerin %84.4'ü kendini geliştirmek, %53.1'i mesleği geliştirmek amacıyla bu eğitimlere katıldığını belirtmiştir (Tablo 2).

Hemşirelerin %57.1'i araştırma yaptığını ya da araştırma faaliyetlerine katıldığını, %30.9'u hemşirelik dergilerini takip ettiğini belirtmiştir. Hemşirelerin %74.2'si araştırma faaliyetlerinin mesleki bilgi ve beceriyi arttırdığını, %67.3'ü mesleki gelişimi hızlandırdığını belirtmiştir (Tablo 2).

Hemşirelerin %70.5'inin hemşirelik bakım uygulamalarında bağımsız kararlar alabildiği saptanmıştır. Bağımsız kararlar alabilen hemşirelerin büyük çoğunluğu (%78.4) hasta bakımı konusunda bağımsız kararlar alabildiğini ancak yalnızca %29.4'ü bağımsız olarak aldığı kararları uygulayabildiğini belirtmiştir (Tablo 2).

Çalışmaya katılan hemşirelerin %69.1'i hemşireliğin lisans düzeyinde eğitim verilen bir meslek olması gerektiğini belirtmiştir. Hemşirelerin %80.6'sı mezuniyet sonrası alınan eğitimin mesleği geliştireceğini, %65.4'ü hemşirelik bakımı kalitesini artıracığını düşündüğünü belirtmiştir (Tablo 2).

Hemşirelerin %96.3'ü hemşirelikte branşlaşma olması gerektiğini, %67.3'ü mesleğini yaparken doyum sağladığını belirtmiştir. Mesleğinde doyum sağladığını belirten hemşirelerin %74.7'si bakımın olumlu sonuçlarını

görme, %69.9'u insanlara yardımcı olma durumunun doyum sağlayıcı yön olduğunu belirtmiştir (Tablo 2). Çalışmaya katılan hemşirelerin %45.2'si meslekten ayrılmayı düşündüğünü belirtmiştir. Hemşirelerin %82.7'sinin çalışma şartlarının ağır olması ve mesleki saygınlığının düşük olması, %60.1'inin gelirin düşük olması nedeniyle meslekten ayrılmayı düşündüğü belirlenmiştir (Tablo 2).

Çalışmaya katılan hemşirelerin %46.1'i mesleğe ilişkin bir derneğe veya kuruluşa üye olduğunu belirtmiştir. Hemşirelerin %67.3'ü mesleki birlik ve beraberliği sağlamada, %45.2'si meslekleşme sürecine katkı sağlamada, %47.5'i mesleğin ve meslek üyelerinin hakkını gözetmede derneklerin/kuruluşların katkısı olduğunu ifade etmiştir (Tablo 2).

Tablo 1. Hemşirelerin Sosyo-Demografik Özellikleri (n:217)

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	172	79.3
Erkek	45	20.7
Yaş (Ort±SS)		
18-25 yaş	78	35.9
26-32 yaş	65	30.0
33 yaş ve üstü	74	34.1
Hemşirelik Alanında En Son Mezun Olunan Okul		
Sağlık Meslek Lisesi	24	11.1
Ön lisans	24	11.1
Lisans	141	64.9
Lisansüstü	28	12.9
Meslekte Çalışma Süresi		
0-4 yıl	90	41.5
5-9 yıl	39	18.0
10-14 yıl	46	21.2
15-20 yıl	16	7.3
20 yıl üstü	26	12.0
Görev yeri		
Klinik hemşiresi	70	32.3
Yoğun bakım hemşiresi	50	23.0
Sorumlu hemşire	11	5.1
Poliklinik hemşiresi	3	1.4
Acil hemşiresi	83	38.2
Çalışma Şekli		
Sadece gündüz vardiyası	34	15.7
Sadece gece vardiyası	4	1.8
Hem gündüz hem gece vardiyası	179	82.5

Ort=Ortalama SS=Standart Sapma

Tablo 2. Hemşirelerin Meslek Ölçütleri ile İlgili İfadelerine göre Dağılımı (n= 217)

İfadeler	n	%
Hemşirelik bakım hizmetleri birey ve toplum sağlığı için hayati önem taşıyan hizmetleri sunmaya yeterli midir?		
Evet	56	25.8
Hayır	38	17.5
Kurumlar arası farklılık vardır	123	56.7
Hemşirelik mesleğini seçme nedeniniz nedir?*		
İnsanlara yardım etme	91	41.9
İş bulmanın kolay olması	126	58.1
Gelirinin iyi olması	10	4.6
Tesadüf	25	11.5
Ailemin isteği	87	40.1
Meslekleşme veya meslekleşme ölçütlerine yönelik bilgilendirme faaliyeti veya eğitim aldınız mı?		
Evet	107	49.3
Hayır	110	50.7
Meslekleşme veya meslekleşme ölçütlerine yönelik bilgilendirme faaliyeti/eğitimi nereden aldınız? (n=107)*		
Kongre	34	31.8
Kurs	35	32.7
Araştırma faaliyetleri	26	24.3
Hizmet iç eğitim	61	57.0
İnternet	18	16.8
Mesleki kurs veya eğitim faaliyetlerine katılıyor musunuz?		
Evet	160	73.7
Hayır	57	26.3
Mesleki kurs veya eğitim faaliyetlerine katılma nedeniniz nedir? (n=160)*		
Kendimi geliştirme	135	84.4
Mesleği geliştirme	85	53.1
Bakım kalitesini artırma	71	44.4
Otonomi kazanma	48	30.0
Araştırma yapma veya araştırma faaliyetlerine katılma durumunuz nedir?		
Evet	124	57.1
Hayır	93	42.9
Yapılan araştırmaların mesleğe katkısı nedir?*		

Mesleği gelişimini hızlandırır	146	67.3
Mesleğin statüsünü geliştirir	109	50.2
Mesleğin otonomisini artırır	86	39.6
Bakım kalitesini artırır	128	59.0
Mesleki bilgi ve beceriyi artırır	161	74.2
Hemşirelik dergilerini takip ediyor musunuz?		
Evet	67	30.9
Hayır	150	69.1
Hemşirelik bakım uygulamalarında bağımsız karar alabiliyor musunuz?		
Evet	153	70.5
Hayır	64	29.5
Hemşirelik bakım uygulamalarında bağımsız olarak karar verdiğiniz konular nelerdir? (n=153)*		
Hasta bakımı	120	78.4
Çalışma koşulları	30	19.6
Çalışma ortamı	64	41.8
Eğitim faaliyetleri	30	19.6
Hemşirelik yönetimi	30	19.6
Danışmanlık	44	28.8
Araştırma faaliyetleri	12	7.8
Hemşirelik bakım uygulamalarında bağımsız olarak aldığınız kararları uygulayabiliyor musunuz? (n=153)		
Evet	45	29.4
Hayır	8	5.2
Kısmen	100	65.4
Hemşirelik mesleğinin eğitim düzeyi ne olmalıdır?		
Sağlık Meslek Lisesi	5	2.3
Ön Lisans	5	2.3
Lisans	150	69.1
Lisansüstü	57	26.3
Mezuniyet sonrası alınan eğitimin mesleğe katkıları nelerdir?*		
Bakım kalitesini artırır	142	65.4
Mesleği geliştirir	175	80.6
Mesleğin otonomisini artırır	115	53.0

Meslekleşme sürecini hızlandırır	117	53.9
Hemşirelikte branşlaşma olmalı mıdır?		
Evet	209	96.3
Hayır	8	3.7
Mesleğinizi yaparken doyum sağlıyor musunuz?		
Evet	146	67.3
Hayır	71	32.7
Sizin için mesleğin doyum sağlayıcı yönü nedir? (n=146)*		
Bakımın olumlu sonuçlarını alma	109	74.7
Takdir görme	67	45.9
Gelirinin iyi olması	24	16.4
İnsanlara yardımcı olma	102	69.9
Mesleğin ilerlemesine katkıda bulunma	57	39.0
Hemşirelik mesleğinden ayrılmayı düşünüyor musunuz?		
Evet	98	45.2
Hayır	49	22.6
Kararsızım	70	32.2
Meslekten ayrılmayı düşünme nedeniniz nedir? (n=168)*		
Mesleği sevmeme	13	7.7
Çalışma şartlarının ağır olması	139	82.7
Gelirinin düşük olması	101	60.1
Eğitim seviyesinde farklılıklar olması	55	32.7
Mesleki saygınlığın düşük olması	139	82.7
Mesleğin otonomisinin düşük olması	56	33.3
Toplumun mesleğe bakış açısı	95	56.5
Mesleğinize ilişkin bir derneğe veya kuruluşa üyeliğiniz var mı?		
Evet	100	46.1
Hayır	117	53.9
Dernekler veya kuruluşların mesleğe katkısı nedir?*		
Bakımın sınırlarını belirler	18	8.3
Bakımın kalitesini belirler	40	18.4
Etik kod/etik ilkeleri belirler	51	23.5
Meslekleşme sürecine katkı sağlar	98	45.2
Mesleğin ve meslek üyelerinin hakkını gözetir	103	47.5

Mesleğin ideallerini topluma benimsetir	68	31.3
Mesleki rollerin belirlenmesini sağlar	58	26.7
Politikalar belirlenmesini sağlar	78	35.9
Meslek üyelerinin sosyalleşmesini sağlar	32	14.7
Meslek üyelerinin bilinçlendirilmesini sağlar	93	42.9
Yayın organlarının kurulmasını sağlar	51	23.5
Mesleki birlik ve beraberliği sağlar	146	67.3
Mesleki otonominin kazanılmasını sağlar	54	24.9

*Birden fazla yanıt verilmiştir.

TARTIŞMA

Meslekleşme ölçütlerinden ilki, “Birey ve toplum sağlığı için hayati önem taşıyan hizmetler sunulmalıdır” şeklindedir. Bu ölçüt kapsamında, hemşirelik bakım hizmetlerinin birey ve toplum sağlığı için hayati önem taşıyan hizmetleri sunmada yeterliğine yönelik hemşirelerin görüşleri ve hemşirelerin mesleği seçme nedenleri incelenmiştir. Çalışmamızda hemşirelerin yarısından fazlası bakım hizmetlerinin sunumunda kurumlararası farklılıkların bulunduğunu belirtmiştir. Yapılan bir başka çalışmada hemşirelerin büyük çoğunluğu verilen hemşirelik hizmetlerinin yetersiz olduğunu belirtmiştir (Kocaman ve Görgülü, 2010). Bu sonuçlar hemşirelerin mesleki bilincinin yüksek olduğu ile ilişkilendirilebilir.

Çalışmamızda hemşirelerin büyük çoğunluğu iş bulması kolay bir meslek olmasının ve insanlara yardım etme isteğinin meslek seçiminde etkili olduğunu belirtmiştir. İnsanlara yardım etme isteği, birey ve toplum için hayati önem taşıyan hizmetlerin sunulması ölçütü ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle insanlara yardım etme isteği ile mesleği seçen hemşirelerin meslek bilincinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda da, hemşirelerin insanlara yardım etme isteği (İnce ve Khorsid, 2015; Kalkım, Sağkal, Midilli, Uğurlu ve Gülcan 2015; Marciniowicz, Owłasiuk, Slusarska, Zarzycka ve Pawlikowska, 2016; Özdelikara, Ağaçdiken ve Aydın, 2016) nedeni ile mesleği tercih ettiği belirlenmiştir.

Hemşirelerin, hemşirelik mesleği veya meslekleşme ölçütleri konusunda eğitim alması, kurs ve seminerlere katılması, araştırma yapması veya araştırma faaliyetlerine katılması, hemşirelik dergisi takip etmesi ve eğitim ve araştırmaların hemşirelik mesleğine katkısına ilişkin hemşirelerin görüşleri “Sürekli olarak araştırmalarla yenilenen ve geliştirilen bir bilgi birikimi olmalıdır” ölçütü kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmamızda hemşirelerin büyük çoğunluğunun mezuniyet sonrası alınan eğitimlerin mesleği geliştireceğini, meslekleşme sürecini hızlandıracağını, bakım kalitesini ve mesleğin otonomisini arttıracığını düşündüğü ve hemşirelerin büyük bir kısmının kendisini ve mesleğini geliştirmek için mesleki kurs veya eğitim faaliyetlerine katıldığı ancak meslekleşme ölçütleri konusunda eğitim almadığı, mesleki bilgi ve beceriyi, mesleki gelişimi ve bakım kalitesini arttırdığı için araştırma yaptığı veya araştırma faaliyetlerine katıldığı saptanmıştır. Yapılan başka çalışmalarda da benzer sonuçlar bulunmuştur (Aydın ve diğerleri, 2015; Kocaman ve Görgülü, 2010). Çalışma sonuçları hemşirelerin büyük çoğunluğunun bilimsel faaliyetlere katıldığı ve mesleki gelişim için eğitim ve araştırma faaliyetlerinin önemini farkında olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Çalışmamızda hemşirelerin yalnızca %30.9’unun hemşirelik dergisi takip ettiği belirlenmiştir. Yapılan başka çalışmaların sonuçları da çalışmamızla paralellik göstermektedir (Aydın ve diğerleri, 2015; Aygün ve Yıldırım, 2021; Ertürk ve Özmen, 2018). Bu sonuçlar, hemşirelik yayınlarını takip etme oranının istenilen düzeyde olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

“Meslek mensupları bireysel sorumluluk almalı ve hizmet entelektüel aktiviteleri içermeli” ölçütüne ilişkin, çalışmaya katılan hemşirelerin büyük çoğunluğu hemşirelik bakım uygulamalarında bağımsız kararlar alabildiğini ancak bu kararları kısmen uygulayabildiğini belirtmiştir. Yapılan bir başka çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuştur (Kocaman ve Görgülü, 2010). Çalışma sonuçlarında, hemşirelerin bağımsız karar alabilse dahi aldıkları kararları uygulayabilme oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

“Meslek mensupları yükseköğretim (en az lisans) düzeyinde eğitim veren kurumlarda eğitim görmelidir” ölçütüne ilişkin, çalışmaya katılan hemşirelerin büyük çoğunluğu mesleğin en az lisans eğitim düzeyinde olması gerektiğini belirtmiştir. Yapılan bir başka çalışma da çalışmamızla benzerlik göstermektedir (Kocaman ve Görgülü, 2010). Çalışma sonuçları meslekleşme sürecine katkı sağlama açısından eğitim düzeyinin son derece önemli olduğu göstermektedir.

“Meslek mensupları kendi politika ve davranışlarını kendileri kontrol etmeli ve bağımsız olmalıdır” ölçütüne ilişkin, çalışmaya katılan hemşirelerin hasta bakımı konusunda aldığı kararları bağımsız olarak uygulayabilme oranının yüksek olduğu ancak çalışma şartları, yönetim, eğitim, danışmanlık ve araştırma faaliyetleri konularında aldığı kararları bağımsız olarak uygulayabilme oranının düşük olduğu belirlenmiştir. Ülkemizin de içerisinde yer aldığı yedi ülkede yürütülen bir çalışmada hemşirelerin uygulamalar üzerindeki kontrol durumlarının yeterli olmadığı ve ülkemizdeki hemşirelerin uygulamalar üzerindeki kontrol durumunun altıncı sırada yer aldığı (Papastavrou ve diğerleri, 2012) belirlenmiştir. Çalışmamızda hasta bakımı ile ilgili konularda alınan kararların uygulanabilme oranı yüksek olsa da çalışma sonuçları hemşirelerin bağımsız olarak aldıkları kararları uygulama oranlarının istendik düzeyde olmadığını göstermektedir.

“Meslek mensuplarının verdikleri hizmet onları isteklendirmeli ve motive etmelidir” ölçütü kapsamında, çalışmaya katılan hemşirelerin büyük çoğunluğunun çalışma şartlarının ağır olması, mesleki saygınlığın düşük olması, gelirin düşük olması ve toplumun mesleğe bakış açısı nedeniyle meslekten ayrılmayı düşündüğünü ancak bakımın olumlu sonuçlarını görme ve insanlara yardım etme isteğinin mesleğin doyum sağlayıcı yönleri olduğunu ve mesleki doyum yaşadığını belirtmiştir. Yapılan çalışmalar çalışma sonuçlarımızla benzerlik göstermekte olup; hemşirelerin önemli bir kısmının mesleği bırakma isteğinin olduğu (Rudman, Gustavsson ve Hultell, 2014; Tarhan, Kılıç ve Yıldız, 2016), hemşirelerin büyük çoğunluğunun sosyal olanaksızlıklar, çalışma sistemindeki sorunlar, ekip elemanları ile iletişim problemleri nedenleri ile mesleki yaşantısında memnun olmadığı (Yakıt ve Uyurdağ, 2017), hemşirelerin yarısına yakınının bakımın olumlu sonuçlarını görmesinin mesleğin doyum sağlayıcı yönü olduğunu belirttiği (Kocaman, 2010) saptanmıştır. Bu sonuçlar, mesleğin felsefesi olan yardım etme isteği kavramının bireyleri isteklendirdiğini ancak çalışma koşulları ve meslek statüsünün meslekten ayrılmaya niyetine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Mesleki ölçütlerden bir diğeri “Mesleki uygulamaların standartlarını belirleyen ve mesleki gelişimi destekleyen bir mesleki örgüt olmalıdır” şeklindedir. Çalışmaya katılan hemşirelerin mesleki dernek veya kuruluşlara üyeliğinin istendik düzeyde olmadığı ancak hemşirelerin büyük çoğunluğunun mesleki birlik ve beraberliği sağlamada, meslektaşlarına katkı sağlamada, mesleğin ve meslek üyelerinin haklarını gözetmede ve meslek üyelerinin bilinçlendirilmesinde dernek veya kuruluşların önemini bilincinde olduğu saptanmıştır. Yapılan bir başka çalışmada da hemşirelerin yarısından fazlasının mesleki derneklere üye olduğu, büyük çoğunluğunun da hemşirelerin haklarını korumak ve güçlü olmak, birlikte ve etkin olabilmek için mesleki derneklerin gerekli olduğunu düşündükleri belirlenmiştir (Kahrıman ve diğerleri, 2015). Yapılan bir başka çalışmada ise, hemşirelerin tamamına yakınının bir mesleki derneğe üye olmadığı, ancak mesleki gelişimin sağlanması için mesleki bir derneğin olması gerektiğini düşündüğü belirlenmiştir (Altuntaş ve Yetginler, 2020). Çalışma sonuçları mesleki derneklere üyeliğinin istendik düzeyde olmadığını ancak hemşirelerin mesleki dernek/kuruluşların gerekliliğinin bilincinde olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın sınırlılıkları

Çalışma yalnızca çalışmaya katılmayı kabul eden hemşireleri kapsamaktadır.

SONUÇ

Bu çalışmada, hemşirelik bakım hizmetlerinin sunumunda kurumlar arası farklılıkların olduğu, hemşirelerin büyük çoğunluğunun kurs/eğitim faaliyetlerine ve araştırma faaliyetlerine katıldığı ancak meslektaşlarına katkı sağlamada, mesleki doyum yaşadığı, hemşirelik eğitiminin en az lisans düzeyinde olması gerektiği ve mesleki kuruluş/derneklere üyeliğinin düşük olduğu saptanmıştır. Hemşirelik bakım uygulamalarının standardize edilmesi, hemşirelere meslektaşlarına katkı sağlamada, mesleğin ve meslek üyelerinin haklarını gözetmede ve meslek üyelerinin bilinçlendirilmesinde dernek veya kuruluşların önemini bilincinde olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar, mesleğin felsefesi olan yardım etme isteği kavramının bireyleri isteklendirdiğini ancak çalışma koşulları ve meslek statüsünün meslekten ayrılmaya niyetine neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Yazar Katkıları

Fikir ve tasarım: B.Ç.B., D.Y. Veri toplama: B.Ç.B., T.B. Veri analizi ve yorumlama: B.Ç.B., D.Y., T.B., A.P. Makale yazımı: B.Ç.B., D.Y., T.B. Eleştirel inceleme: B.Ç.B., D.Y., T.B., A.P.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Altuntaş, S., Yetginler, Ş. (2020). Hemşirelerin mesleki derneklere bakış açıları. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 1(7), 40-50. doi:10.5222/SHYD.2020.75046
- Aydın, Y., Adıgüzel, A., Altun Topal, E. (2015). Ebe ve hemşirelerin bilimsel çalışmalara yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Journal of Human Rhythm*, 1(4), 168-175.
- Aygün, Ö., Yıldırım, M. (2021). Hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara yönelik tutumları: Tanımlayıcı bir çalışma. *İzmir Demokrasi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(3), 327-338. Doi: 10.52538/duhes.1033115
- Demir, S., Kocaman Yıldırım, N. (2014). Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(1), 25-32. Doi: 10.5505/phd.2014.77487
- Engin, E., Kaçmaz, E. D., Uğuryol, M. (2016). Türkiye’de hemşire olma kaygısı: Varoluşçu felsefe bakış açısıyla bir gözden geçirme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(43), 1226-1231.
- Ertürk, C., Özmen, D. (2018). Hemşirelerin profesyonel tutumlarını yordayan değişkenlerin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 11(3), 191-199.
- Fırtına Çakı, E., Sönmez, M. (2020). Hastanede çalışan hemşirelerin meslekte profesyonel tutum düzeylerinin belirlenmesi. *Türk Fen ve Sağlık Dergisi*, 1(2), 58-69.
- İnce, S., Khorshid, L. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 18(3), 163-171.
- Kahriman, İ., Karadeniz Mumcu, H., Kaptan, D., Candaş Ayar, A. (2015). Bir üniversite hastanesinin pediatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki dernekler ile ilgili görüşleri. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 3(2), 132-141. DOI: 10.5222/SHYD.2015.132
- Kalkım, A., Sağkal, Midilli., T, Uğurlu E., Gülcan, E. (2015). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen değişkenlerin incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi*, 4, 41-60.
- Korkmaz, F., Görgülü, S. (2010). Hemşirelerin meslek ölçütleri bağlamında hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Dergisi*, 17(1), 1-17.
- Korkmaz, F. (2011). Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 59-67.
- Marcinowicz, L., Owłasiuk, A., Slusarska, B., Zarzycka, D., Pawlikowska, T. (2016). Choice and perception of the nursing profession from the perspective of Polish nursing students: A focus group study. *BMC Medical Education*, 16(243), 1-8. DOI 10.1186/s12909-016-0765-3
- Özdelikara, A., Ağaçdiken, S., Aydın, E. (2016). Hemşirelik öğrencilerinin meslek seçimi ve etkileyen faktörler. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, (2), 83-88.
- Papastavrou, E., Efstathiou, G., Acaroğlu, R., Antunes Da Luz, M. D., Berg, A., Idvall, E., ... Suhonen, R. (2012). A seven country comparison of nurses’ perceptions of their Professional practice environment. *Journal of Nursing Management*, 20(2), 236- 248. doi: 10.1111/j.1365-2834.2011.01289.x.
- Rudman, A., Gustavsson, P., Hultell, D. (2014). A prospectivestudy of nurses’ intentions to leave the profession during their first five years of practice in Sweden. *International Journal of Nursing Studies*, 51(4), 612-624. doi: 10.1016/j.ijnurstu.2013.09.012.
- Tarhan, G., Kılıç, D, Yıldız E. (2016). Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Dergisi*, 58, 411-416. doi:10.5455/gulhane.176909
- Türk Dil Kurumu (TDK) (2022). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim tarihi: 30.01.2022)
- Yakıt, E., Uyurdağ, N. (2017). Hemşirelerin meslek yaşantısı memnuniyetleri; Diyarbakır ili örneği. *Sağlık ve Toplum*, 27(3), 48-55.